

Danselærer Adolf Gerhard Sandbeck (1873–1962) – 1.

af Ole Skov

Adolf Gerhard Sandbeck blev født i Norge d. 28. august 1873 på Lindland i Sogndal i Rogaland. Lindland er et område, der ligger mellem Stavanger og Kristiansand, og Sogndal hedder i dag Sokndal. Hans forældre var Anton Bertinius Abrahamsen (f. 1843) og Grete Jacobsdatter (f. 1849), der blev gift d. 5.11.1872.

Han blev nok døbt Abrahamsen, da hovedreglen i Norge og Danmark var at benytte familienavnet og ikke faderens fornavn (altså Antonsen), som man tidligere havde gjort, men efter at familien flyttede til Sandbæk, skiftede man efternavn ud med lokalitetens og gårdens navn.

Der er lidt navneforvirring vedrørende stednavnet og efternavnet Sandbeck. Stednavnet hedder i dag Sandbækk, og i datidens aviser stavede Sandbeck sit efternavn Sandbæk og senere Sandbæck, indtil det fra august 1902 blev

Sandbækk ved Sokndal.

stavet Sandbeck. Undervejs fra 1897 til 1904 findes hans navn i aviserne enkelte gange stavet Sandbäck, Sandback, Sandbak, Sandbæch, og sågar Sandbock, som nok alle er fejl ved tyd-

ning af håndskrift eller ved sætning af annoncer og artikler på avistrykkerierne. Sandbeck kaldte sig som danselærer A. G. som forkortelse for Adolf Gerhard.

Sandbeck blev født som den ældste af en børneflokk på 10. Han overtog fødegården i 1890, hvor han kun var 17-18 år gammel. Som ung kom han på underofficersskolen i Kristiansand, hvilket dog ikke var noget for ham. I stedet kom han på danseskole og fik undervisning i anstand, plastik (kropsbevægelse) og dans.

Sandbeck var meget aktiv hele livet igennem og kom hurtigt i gang med at annoncere sine dansekurser. Han begyndte med kurser i plastik og dans i Kristiansand og omegn i december 1897.

Før Sandbeck begyndte at annoncere, var der andre omrejsende danselærere,

A. G. Sandbeck i 1920.

Avisen "Fædrelandsvennen" fra Kristiansand d. 4. december 1897.

Christiansands Tidende 4. oktober 1898.

der holdt kurser i det sydlige Norge. Det ser ud til at balletmester og danselærer Alfred Johannessén var ret aktiv flere steder og var i 1896-97 en del i Kristiansand. Ligeledes var danselærer Victor Michelsen i området i perioden inden Sandbeck begyndte sine dansekurser. Jeg formoder, at Sandbeck konkurrerede dem ud og "tog over" for dem begge, eftersom deres annonceringer forsvandt fra områdets aviser samtidig med, at Sandbeck havde flere og flere.

I de første mange annoncer skrev Sandbeck ikke, hvilke danse han underviste i, men blot at det var i "Anstand", "Plastik" og "Dans" og både for børn og voksne. I begyndelsen holdt han kurserne på Gyldenløvesgade 79 1. og Kronprinsensgade 37 i Kristiansand. De 2 bygninger støder op til hinanden på hjørnet mellem de 2 gader.

I efterårssæsonen 1898 annoncerede han med, at man kunne lære 3 nye danse og turdanse blev repeteret. Han gav desuden private timer i vals. I 1897-98 underviste han kun i Kristiansand og Flekkefjord, der ligger vest for Kristiansand på Norges sydkyst. Fra januar 1899 rejste Sandbeck mere rundt. Han kom blandt andet også til Nedenæs, Grimstad og Risør, der ligger mod nordøst på vej mod Oslo, der dengang hed Kristiania. I Flekkefjord kunne man træffe Sandbeck på Moys hotel og i Grimstad på Møllers hotel, så han har nok holdt sine kurser disse steder.

Om efteråret 1899 udvidede han sit undervisningsområde til også at være Østlandet, der er området sydøst for Oslo/

Kristiania mod grænsen til Sverige. Det var ofte i Frederikshald, der i dag hedder Halden og ligger på grænsen til Sverige, men også i Frederikstad, Sarpsborg og Moss. Han vendte desuden hele tiden tilbage for at holde kurser i de byer i det sydlige Norge, hvor han havde været før.

Han holdt mange dansekurser med afslutningsballer, og efter en tid som omrejsende danselærer blev han kaldt "dansemesteren" og blev sågar også omtalt som balletmester. I Frederikstad kunne Sandbeck træffes på Britannia Hotel.

Den 14. september 1899 kunne man i "Frederikshalds Tilskuer" læse, at Sandbeck nu boede på E. Hansens Privathotel og at øvede elever kunne lære "6 eller flere nye populære kvadriller". Så mange nye kvadriller på én gang kan kun tyde på, at han havde været på kurser for at lære disse. Det kan man da også læse den 24. august 1903, hvor "Fædrelandsvennen" skrev:

"Hr. Balletmester Sandbeck begynder straks her et Dansekursus, hvorpaa vi henleder Opmerksomheden. Hr. Sandbeck er saa godt kjendt her, at hans mange glimrende Anbefalinger

Moys hotel i Flekkefjord.

Møllers hotel i Grimstad.

Hotel Britannia Frederiksstad, 1892.

Anstand, Plastik og Dans.

De, som vil deltage i børnekurset, kan møde i Arb.samf. fredag eftrm. kl. 4¹/₂, de voksne samme dags aften kl. 9. Indm. i hr E. Sems boghandel og hos undert. fra kl. 9—12 og 2—4 i E. Hansens Privathotel.

Et sluttet parti af øvede elever, der vil lære 6 eller flere nye populære kvadriller, kan modtages. Private timer i andre nye danse og vals m. m.

A. G. Sandbæk.

(2153)

Avisen "Frederikshalds Tilskuer" den 14. september 1899.

kunne være i foråret, hvor han ikke annoncerede fra 1. februar til 2. maj 1899. Jeg tror imidlertid, at det var i efteråret, for der er nemlig også hul i datoerne mellem hans annonceringer af kurser fra 8. juni til 14. september 1899. Der ændrede han annonceteksterne og skrev om de nye kvadriller og nye populære selskabsdanse, som man kun kunne lære hos ham. Han holdt nu kurser med de amerikanske danse i Frederikshald, Frederikstad og Moss, men skrev ikke hvad dansene hed. Det gjorde han så den 8. november i "Frederiksstads Tilskuer", hvor der kom en opstilling af navnene på nogle af de nye danse. Det var følgende amerikanske kvadrilledanse "The Carnival", "The Chautausqua Square", "Prairie Queen" og "Amerika Quadrille" med mange flere.

Anstand, Plastik og Dans

De bebude Kurser agtes paabegyndt i denne Maaned. Alle almindelige kjendte Danse læres, samt følg. nye: „The Carnival“, The Chautausqua-Square“, „Prairie-Queen“ og „Amerika Quadrill“ m. m. flere.

Indm. i Chr. Lionæs's Bogh.
A. G. Sandbæk.

"Frederiksstads Tilskuer" den 8. november 1899.

Hr. Balletmester Sandbæk

begynder straks her et Danseskursus, hvorpaa vi henleder Opmærksomheden.

Hr. Sandbæk er saa godt kjendt her, at hans mange glimrende Anbefalinger andetsteds fra kan være overflødige.

Vi nævner dog, at Hr. Sandbæk i et Interview til "Verdens Gang" kunde meddele, at han har studeret sin Kunst hos en Balletmester ved et Danseakademi i Chicago samt i Kjøbenhavn og Stockholm.

Hovedstadsbladene har sidste Vinter gjentagende indeholdt rosende Anmeldelser af Hr. Sandbæks Undervisning.

Ogsaa fra en Række andre Byer, har Hr. Sandbæk de bedste Anbefalinger og roses særlig for sin venlige og samvittighedsfulde Behandling af Eleverne.

Ogsaa i Folkedanse, der nu begynder at komme paa Mode i Byerne, er der Anledning til at faa Undervisning i særlige Partier.

—t.

"Fædrelandsvennen" den 24. august 1903.

andetsteds fra kan være overflødige. Vi nævner dog, at Hr. Sandbæk i et Interview til "Verdens Gang" kunde meddele, at han har studeret sin Kunst hos en Balletmester ved et Danseakademi i Chicago samt i Kjøbenhavn og Stockholm.

Hovedstadsbladene har sidste vinter gjentagende indeholdt rosende Anmeldelser af Hr. Sandbæks Undervisning. Ogsaa fra en Række andre Byer, har Hr. Sandbæk de bedste Anbefalinger og roses særlig for sin venlige og samvittighedsfulde Behandling af Eleverne. Ogsaa i Folkedanse, der nu begynder at komme paa Mode i Byerne, er der Anledning til at faa Undervisning i særlige Partier".

Sandbæk havde altså været i Amerika, og det var sandsynligvis i 1899. Det

Når man ser på antal af annoncer i aviserne, kan man se, at Sandbæk var en meget kendt og benyttet danselærer, der også uddannede andre danseinstruktører. Han annoncerede blandt andet med kursus for Kristianias danseinstruktører, så de kunne lære de "nye" danse. Han var fortaler for, at der af de norske danselærere blev indført en ensartet undervisning. Han anvendte nu også den engelsk/skotske "The Caledonians" nok i en amerikansk udgave, og kursustilmelding foregik i Lionæs's boghandel.

Sandbæk har måske deltaget i et danseskursus hos Mr. Frank (1864-1940) og Mrs. Lena Leslie Clendenen, som havde danseskole i nærheden af Chicago. Clendenen udgav i 1895 en bog med dansebeskrivelser. Den blev netop gen-

Lionæs's boghandel i Frederikstad 1896.

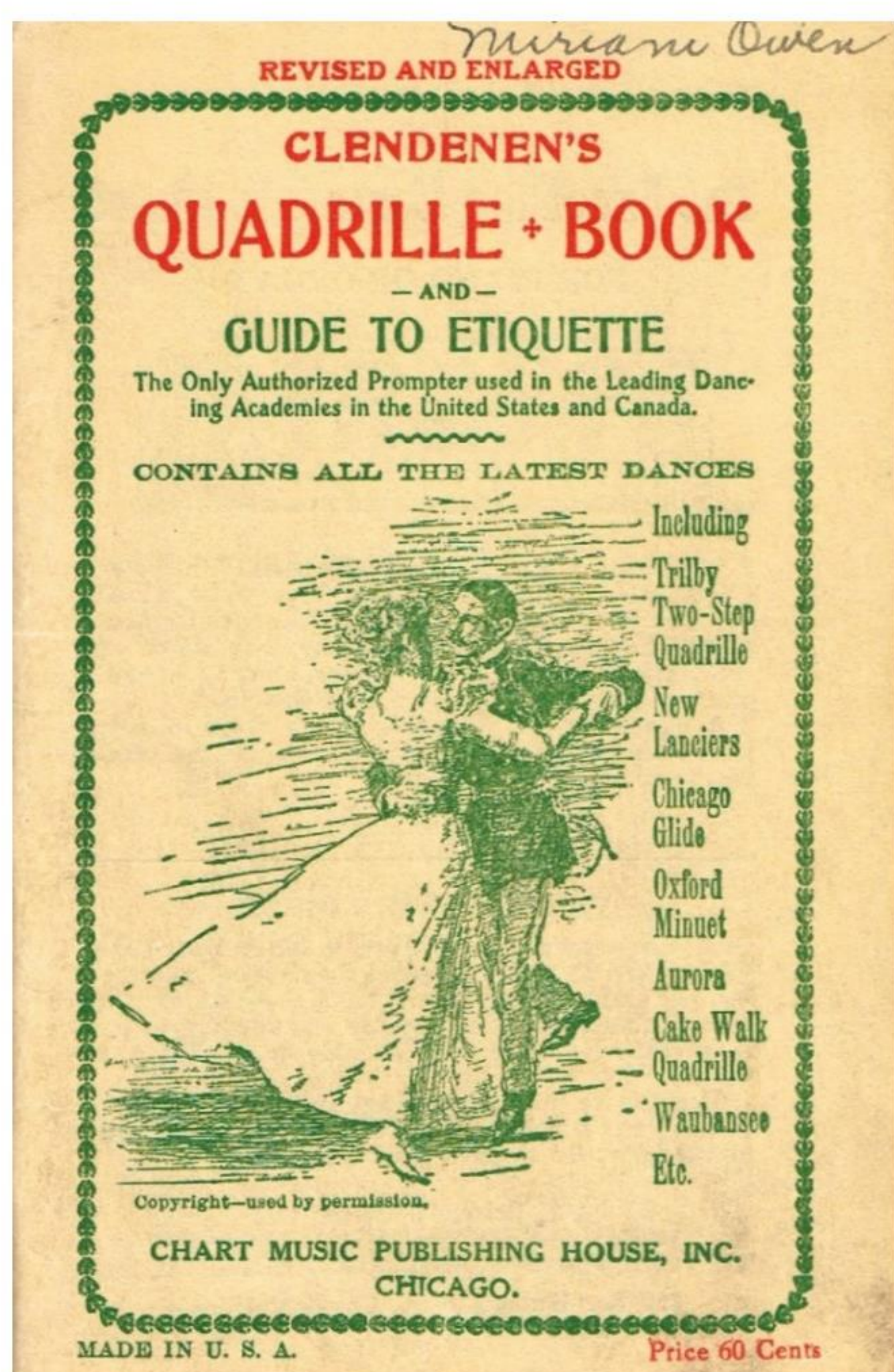
optrykt og udvidet 1899, hvor Sandbeck var derovre. Fire af de amerikanske danse, som Sandbeck har med i sin undervisning, findes også i Clendenen's bog fra 1899.

I december 1899 begyndte Sandbeck at holde kurser i hovedstaden Kristiania. Et af de første steder var på Søstrene Waalens Privathotel på Karl Johans Gade 12. I løbet af år 1900 underviste Sandbeck også i Bergen, hvortil han var flyttet. Ved folketællingen i 1900 boede han fast på hotel i Bergen og var opført som danselærer.

Artiklen fortsætter i næste nummer om blandt andet Sandbecks bog med titlen "Til Bal & Selskaber i det nye Aarhundrede", som udkom i København i 1900.

De væsentligste kilder ud over de i artiklen nævnte: Billedet af Sandbeck er fra barnebarnet Lillian Sandbeck, Daugård, Danmark. "En families krønike" Adventist seniorernes medlemsblad, august 2014, Lillian Sandbeck. Aviser på Nasjonalbiblioteket, Oslo. Digitalarkivet.no. Frederikstad Museum. Library of Congress, Washington. Digitalmuseum.no. Ole Skov's samling.

Forside af Clendenen's Quadrille Book 2. udgave, 1899.

Søstrenes Waalens Privathotel, Karl Johans Gade 12 i Kristiania.